

Fel tid för Sverige att nu gå med i EU:s bankunion

Dagens Nyheter den 7 januari 2020

Argumenten för och emot ett svenskt deltagande i EU:s bankunion väger relativt jämnt. En samlad bedömning ger dock slutsatsen att det är för tidigt att gå med.

En följd av eurokrisen var att EU:s bankunion bildades. Den innebär en gemensam banktillsyn och en gemensam så kallad resolutionsmekanism för att hantera banker i kris. Dessutom diskuteras ett gemensamt insättningsgarantisystem.

Deltagande i bankunionen är obligatoriskt för valutaunionens medlemmar. Men även länder som inte har euron som valuta kan delta. Utredningen om ett eventuellt svenskt deltagande i bankunionen lämnade för några veckor sedan sitt betänkande till regeringen. Analysen är välgjord men har i stort sett passerat obemärkt förbi. Det kan bero på att reglering av banker är en tekniskt svår fråga vars vikt lätt underskattas i goda tider. Ett annat skäl kan vara sättet som betänkandet skrivits på: det innehåller en katalog av för- och nackdelar med att ingå i bankunionen men inget försök till sammanvägning av dessa. Det har inte skapat någon tydlig utgångspunkt för en fortsatt diskussion.

Den här kolumnen är ett försök att strukturera tänkandet kring ett eventuellt svenskt inträde i bankunionen.

En första aspekt gäller det som ekonomer brukar kalla externaliteter. Bankkriser i ett land har negativa effekter också på andra länder. Det finns en risk att detta inte beaktas tillräckligt när beslut om tillsyn och krishantering tas på nationell nivå: drivkrafterna att undvika finansiellt risktagande och att problem i fallerande banker spiller över på andra länder kan bli för svaga. Det är ett generellt argument för en övernationell beslutsnivå. Argumentet väger tungt i Sveriges fall eftersom våra banker är starkt internationellt integrerade: finansiering på internationella kapitalmarknader spelar stor roll och banden till banksystemen i Finland samt Baltikum är starka.

Tillsynen av de viktigaste bankerna i bankunionen utövas av Europeiska centralbanken, ECB. Besluten tas av en särskild tillsynsnämnd inom banken. Där skulle Sverige vara representerat vid ett medlemskap i bankunionen. Men nämndens beslut kan överprövas av ECB-rådet (ECB:s högsta beslutsorgan) där bara ledamöter från euroländer ingår. Det innebär en fara att otillräckliga hänsyn tas till svenska intressen. Men risken är sannolikt begränsad, eftersom icke-euroländer som deltar i bankunionen kan lämna den om man är missnöjd med besluten.

En andra aspekt avser den försäkringsfunktion vid finansiella kriser som bankunionen har. Man är nu i färd med att bygga upp en gemensam resolutionsfond som vid behov ska kunna tillskjuta medel för att trygga verksamheten i krisande banker. Fonden ska också kunna förstärkas med medel från ESM (EU:s räddningsfond för stater i kris). Medlemskap i bankunionen innebär därmed en bättre "försäkring": i en svensk bankkris skulle vi kunna få tillgång till större resurser än vi kan uppbåda på egen hand.

Men samtidigt framstår risken för en bankkras i Sverige i dag som liten: svenska banker har hög lönsamhet, är väl kapitaliserade och har en låg andel dåliga lån. Sannolikheten för finansiell instabilitet är mycket högre i länder som Grekland, Cypern och Italien. Det finns därför en reell risk att Sverige efter ett inträde i bankunionen kan få vara med och betala för bankkriser i dessa länder.

En tredje aspekt har att göra med den rent tekniska effektiviteten i tillsyn och krishantering. Å ena sidan kan EU-institutionerna på området antas bygga upp mer kunskap än våra nationella myndigheter, eftersom de förra får fler fall att hantera. De är förmodligen också mindre utsatta för faran av *regulatory capture*, alltså slapp övervakning till följd av alltför nära relationer mellan tillsynsmyndighet och banker. Å andra sidan finns risken att EU-institutionerna använder alltför grova och enhetliga procedurer och inte tar hänsyn till specifika svenska förhållanden.

Slutligen kan Sveriges generella politiska inflytande inom EU påverkas av deltagande i bankunionen. Det hävdas ibland att detta inflytande blir större ju fler samarbetsområden man deltar på. Argumentet är svårt att bedöma. Men deltagande på ett så begränsat område som det finansiella skulle sannolikt väga betydligt lättare än medlemskap i valutaunionen eller en mer öppen attityd till att tillföra mer medel till EU-budgeten.

Frågan är hur de olika aspekterna ska vägas samman. Varken överväganden om effektivitet i tillsyn och krishantering eller överväganden om politiskt inflytande ger särskilt mycket vägledning. Externalitetsargumentet talar för ett svenskt deltagande i bankunionen. Enligt min mening talar däremot försäkringsargumentet starkt emot så länge som betydande risker för bankproblem kvarstår i en del euroländer. Den främsta oron gäller Italien där kombinationen av hög statsskuld, bankernas stora innehav av landets statspapper och politisk osäkerhet utgör en farlig brygd som i en framtida lågkonjunktur kan utlösa en allvarlig finanskris.

Min slutsats är att Sverige inte nu bör gå in i bankunionen. Men det är en svår avvägning under stor osäkerhet. Argumenten väger förhållandevis jämnt. Det gör det desto viktigare att ett beslut föregås av en ordentlig offentlig diskussion. Den är angelägen och bör inledas snarast.

Lars Calmfors